

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับ
การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3

The Relationship between Creative Leadership of School Administrators and
the Academic Administrations under the Office Phetchanun Primary
Educational Service Office Area 3

ชฎารัตน์ วงษ์ละคร¹, สาธิต ทรัพย์รวงทอง², สุพัฒน์นา หอมบุปผา³
Chadarat Wonglakon¹, Satorn Subruangthong², Supattana Hombubpha³
Corresponding Author E-mail: Chudaratt.w@nsru.ac.th

Received: 2025-12-16; Revised: 2026-01-28; Accepted: 2026-03-06

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาและวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการ 3) ศึกษาและวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 จำนวน 320 คน โดยคัดเลือกวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมนั้น อยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการร่วมมือแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก 2) ระดับการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ ภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r_{xy} = .775$) อย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติที่ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์รายด้านพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในทางบวก

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, การบริหารงานวิชาการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were 1) To study and analyze the level of creative leadership demonstrated by school administrators. 2) To study and analyze the level of academic administration practices. 3) To study and analyze the relationship between the creative leadership of school administrators and academic administration. The study employed multi-stage sampling to select a sample of 320 participants, comprising school administrators and teachers. The primary data collection instruments: one on the creative leadership of school administrators another on academic administration. The findings were as follows:

1) The creative leadership level of school administrators was found to be at a high level. When considering each aspect, the highest level was attributed to creative problem-solving, followed closely by creative thinking (both at the highest level). The lowest mean score was observed in the teamwork aspect, which was rated at a high level. 2) The overall level of academic administration was reported as high. Regarding individual aspects, the highest mean score was observed in the evaluation and comparison of academic records (high level), followed by the development of the learning process (high level). The educational supervision aspect received the lowest mean score among all aspects, also falling within the high level. And 3) The relationship between the creative leadership of school administrators and academic administration was found to be positive and strong ($r_{xy} = .775$), with statistical significance at the .01 level. Furthermore, when examining the individual aspects of creative leadership, a statistically significant positive relationship was observed with academic administration.

Keywords: Creative Leadership, Academic Administrations

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แล้วยังเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนทั้งด้านความรู้ความสามารถ ทักษะประสบการณ์หรือการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในสังคม ตั้งแต่แรกเกิดหรือต่อเนื่องในช่วงชีวิตด้วยรูปแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โรงเรียนถือเป็นหน่วยงานหลักที่ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาและน่านโยบายการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้ ประเทศไทยกำลังเผชิญความท้าทายที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ไม่ว่าจะเป็นแรงกดดันภายนอก อันได้แก่ กระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงแรงกดดันจากปัจจัยภายใน เช่นการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม คุณภาพของคนไทยในช่วงวัยต่าง ๆ ยังคงเป็นประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพการแข่งขันของประเทศในอนาคต ทั้งด้านพัฒนาการและสติปัญญาตั้งแต่วัยเด็ก รวมถึงการขาดทักษะและความรู้ที่จำเป็นต่อการเพิ่มผลิตภาพแรงงาน ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงระบบการศึกษาที่ยังไม่สามารถพัฒนาคนให้มีทักษะ มีความรู้ และคุณลักษณะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน รวมถึงการวัดและการประเมินผลในทุกระดับการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: 67-69)

ผู้นำสถานศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ประสิทธิผลสูงสุดและการบรรลุพันธกิจตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะผู้มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากรภายในองค์กร การบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จจึงมิใช่เพียงศาสตร์เท่านั้น แต่ยังเป็นศิลปะแห่งภาวะผู้นำที่เหมาะสม ซึ่งต้องสามารถสร้างแรงจูงใจและโน้มน้าวให้ผู้ร่วมงานเกิดความเต็มใจและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสะท้อนถึงความสำเร็จอันเป็นผลโดยตรงจากการพัฒนาองค์กรให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ผู้บริหารจึงต้องแสดงศักยภาพในการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leader)

เพื่อนำพาสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้น สถานศึกษาที่มีความสำเร็จโดดเด่นจึงต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญหลากหลายประการ ซึ่งมีรากฐานมาจากภาวะผู้นำของผู้บริหารเอง อาทิ การสร้างบรรยากาศแห่งความเชื่อมั่น การยอมรับและการไว้วางใจร่วมกัน การผนึกกำลังและความทุ่มเทจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การกำหนดเป้าหมายที่ท้าทายและชัดเจน ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรที่มีคุณภาพและเพียงพอ นอกจากนี้ ผู้นำยังต้องมีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้าครอบคลุมทั้งด้านการบริหารหลักสูตร นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี โดยอาศัยหลักการและทฤษฎีการบริหารที่เกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้ง เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ถูกต้องและยั่งยืน (ศราวุธ กางสำโรง. 2559: 4) ท่ามกลางพลวัตของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และกระแสข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการมุ่งสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารในฐานะผู้นำจึงต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการองค์กรเป็นวาระเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552–2561) ซึ่งได้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ถูกต้องและยั่งยืน 4 มิติ ได้แก่ การปรับโฉมนักเรียน ครู โรงเรียน/แหล่งเรียนรู้ และระบบบริหารจัดการสู่ยุคใหม่ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Creative Leadership) เป็นกลไกขับเคลื่อนหลัก ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ ผู้บริหารที่สามารถแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อสถานการณ์อย่างมีจินตนาการและชาญฉลาด ผ่านกระบวนการคิดไตร่ตรองเชิงลึก (Critical Reflection) ในประเด็นและสถานการณ์ที่ท้าทายต่าง ๆ ทั้งนี้ สถานศึกษาดำรงอยู่ภายใต้แนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ที่มีเป้าประสงค์สูงสุดคือ การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก ผู้นำจึงต้องมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ขยายขอบเขตความรู้ความสามารถ และประสบความสำเร็จอย่างสร้างสรรค์และต่อเนื่อง (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. 2561: 6-16)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ ชีตความสามารถในการปฏิรูปองค์กรให้มีคุณภาพสูงขึ้น ภายใต้หลักการที่ว่า บทบาทของผู้นำไม่ได้ผูกขาดเฉพาะกับผู้บริหารสถานศึกษาเพียงคนเดียว แต่สถานศึกษาสามารถมี “ผู้นำที่หลากหลาย” ซึ่งแสดงบทบาทภาวะผู้นำในมิติที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น พันธกิจสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาภายใต้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ การทำหน้าที่เป็น ผู้อำนวยความสะดวก และ ผู้สร้างโอกาส (Opportunity Creator) โดยมุ่งเน้นที่การ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ครู อาจารย์ และบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อเปิดช่องทางให้พวกเขาสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองไปสู่การเป็น ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Creative Leaders) ได้อย่างแท้จริง (เพ็ญญา ศรีภูธร. 2562: 2-3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่สำคัญดังต่อไปนี้: 1) การมีวิสัยทัศน์ (Vision), 2) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individual Consideration), 3) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability), 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking), และ 5) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) นอกจากนี้ แนวคิดดังกล่าวยังตอกย้ำมุมมองที่ว่า ครูคือผู้นำ (Teachers as Leaders) โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็น ผู้นำของผู้นำ (Leader of Leaders) กล่าวคือ บทบาทของผู้บริหารไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังขยายขอบเขตไปถึงการ ยกระดับและส่งเสริมการเรียนรู้ ของคณะครู อาจารย์ และบุคลากรทั้งหมดในสถานศึกษาด้วย (Robinson. 2007: 120) และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ การแสดงออกของผู้นำที่ตอบสนองความต้องการของบุคลากร ในด้านความสามารถในการนำความสร้างสรรค์ และกระตุ้นให้เกิดความสร้างสรรค์ (ภรณ์ทิพย์ ปั่นก้อง. 2559: 6)

งานบริหารวิชาการนั้น นับเป็นภารกิจหลักและหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้ การจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับบริหารจัดการงานวิชาการ จึงถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุดเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายควรมีความรู้ ความเข้าใจ และให้ความสำคัญ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน การประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552: 9) ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการบริหารงานวิชาการ รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำการปฏิรูปการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกลผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ จึงจำเป็นต้องยกระดับมาตรฐานและคุณภาพในฐานะที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา (กชกร จันทร์แดง. 2566: 6)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 มีจำนวนสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 185 โรงเรียน มีผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 169 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 2,062 คน แบ่งเขตพื้นที่เป็น

4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอลือชัยบุรี อำเภอศรีเทพ อำเภอหนองไผ่ และอำเภอบึงสามพัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 มีข้อมูลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา ปีการศึกษา 2565 ผลการทดสอบความสามารถ ด้านการอ่านออกของผู้เรียน (Reading Test : RT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลประเมินความสามารถด้านการอ่าน ของผู้เรียน 2 สมรรถนะ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.73 ระดับคุณภาพ ดีมาก ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียน ระดับชาติ (Nation Test : NT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลประเมินความสามารถพื้นฐาน ภาพรวมทั้ง 2 ด้าน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 62.17 ระดับคุณภาพ ดี และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยภาพรวมทั้ง 2 ด้านต่ำกว่าระดับประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ย ภาพรวมทั้ง 2 ด้านต่ำกว่าระดับประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละภาพรวม 32.66 ต่ำกว่า ระดับประเทศ ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 จึงมีภารกิจหลักในการส่งเสริม สนับสนุน ประสานและกำกับให้สถานศึกษาในสังกัด จัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่าง ทัวถึงมีคุณภาพตามมาตรฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยบริหารและจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยใช้ แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและเป็นทิศทางในการปฏิบัติงานที่ สนองเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการปฏิรูป ประเทศ แผนความมั่นคง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ คำนึงถึงความคุ้มค่า คุ้มทุน ประหยัด รวมทั้งบูรณาการทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ควบคู่กับการลด ภารกิจที่ไม่ควรต้องออกจากห้องเรียน ส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการบริหารและการจัดการศึกษา และให้ ความสำคัญกับการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. 2566: 6-12)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามี ความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการบริหารจัดการโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย จนเกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ทั้งนี้ เพื่อศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองอย่างไร และมีแนวทางในการจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างไร และส่งเสริม ให้สถานศึกษามีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการ ในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3
3. เพื่อศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการงาน วิชาการ ในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ความหมายของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

นงเยาว์ เรืองบุญส่ง (2568: 23) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถ และพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งเน้นการส่งเสริมและกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำเสนอ แนวทาง เทคนิค หรือวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงานและการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของทุกคนให้บรรลุเป้าหมายของ องค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

รณชัย ปิงอุทา (2568: 44) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ผู้บริหารไม่ได้เป็นเพียงผู้กำหนดทิศทาง แต่ยังเป็น ผู้จุดประกายความคิด สร้างแรงบันดาลใจ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ ครู บุคลากร และนักเรียนได้แสดงศักยภาพในการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ กล้าที่จะทดลอง และเรียนรู้จากความผิดพลาดภาวะผู้นำ เช่นนี้ช่วยให้สถานศึกษาสามารถ สร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรที่ตอบโจทย์อนาคต ยกระดับคุณภาพ การศึกษา และเตรียมพร้อมผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ

องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

จากการพิจารณากรอบแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมิติของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ นักวิชาการและ นักวิจัยได้ทำการสังเคราะห์และจำแนกองค์ประกอบสำคัญซึ่งเป็นรากฐานของภาวะผู้นำรูปแบบดังกล่าว ดังนี้ อัยรินทร์ สะมะแอ (2562: 7), สุรศักดิ์ เล็กวงษ์ (2563: 5), เฉลิมพล เอกพันธ์, และธีระ ภูติ. (2564: 161), วสันต์ ขวักใจพิบูลย์ (2565: 11), กชกร จันทร์แดง (2566: 6), Zacko Smith, Jeffery D. (2010: 10) Sisk, D. A. (2013: 19-20) และ Alshammri, F. S. (2021: 340) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 2) ด้านการทำงานเป็นทีม 3) ด้านการปรับตัว และยืดหยุ่นตามสถานการณ์ 4) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 5) ด้านการร่วมมือแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และ 6) ด้านการคำนึงถึง ความเป็นปัจเจกบุคคล

แนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

เมธิกา อธิราช (2568) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการที่ครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดที่ เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน รวมถึงการจัดการสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้การ เรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและเป้าหมายการศึกษา

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

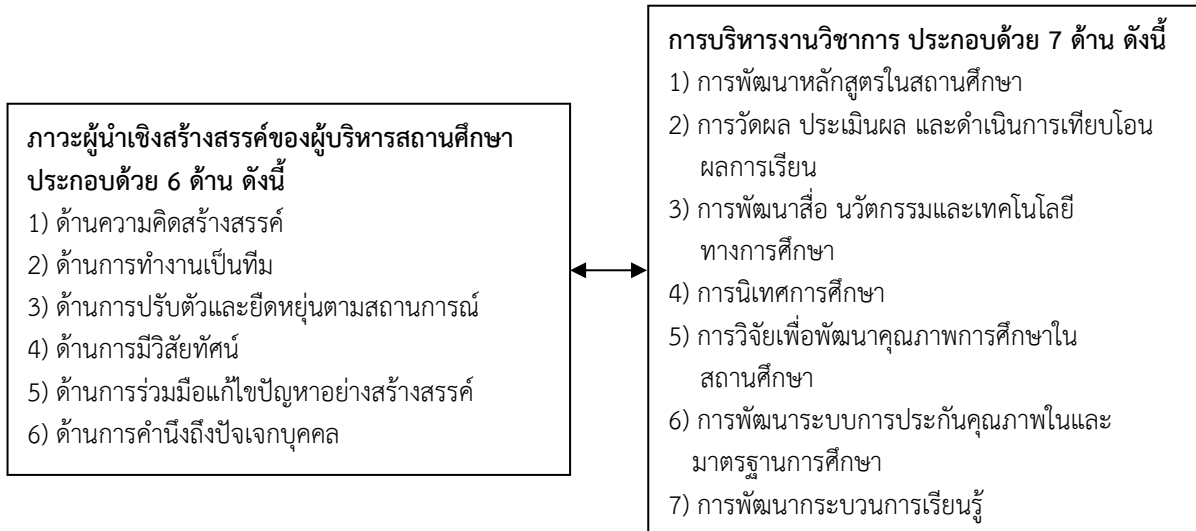
จักรพันธ์ มาตรา (2568: 32-33) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการถือเป็น หัวใจหลักและภารกิจสำคัญที่สุดของ สถานศึกษา โดยครอบคลุมตั้งแต่การออกแบบหลักสูตรไปจนถึงการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการ ขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและครบวงจร เพื่อเป้าหมายสูงสุดคือการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ บรรลุตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

จากการพิจารณากรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการและนักวิจัยได้ทำการกำหนดขอบข่ายการ บริหารงานวิชาการ ซึ่งครอบคลุมภารกิจหลักและมิติการดำเนินงานที่สำคัญของสถานศึกษา ดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556: 41), จรูณี แก้วเอี่ยม (2557: 12), จิตมา วรณศรี (2564: 6-8), ไชยา ภาวะบุตร (2560: 135), ปพนสรณ์ โพธิ์พิทักษ์ (2560: 24), สัมมา ธนินิธิ (2560: 99), กานต์ชนก ปัทมรัตน์ (2564: 41), ศุภวรรณ สุธัมมา (2564), กิรติ ฉิมพูน (2565) และสุปราณี จิตลดา (2565) ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย 9 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอน ผลการเรียนรู้ 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) การนิเทศการศึกษา 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษา 6) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และ 7) การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาในสังกัดทั้งหมด 185 สถานศึกษา มีผู้บริหารสถานศึกษา 197 คน และครูผู้สอน 1,679 คน รวมทั้งสิ้น 1,876 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรทางการศึกษาในสังกัด จำนวน 320 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 34 คน ครูผู้สอน 286 คน การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นไปตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 อ้างอิงตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด. 2560: 38)

2.2 เปรียบเทียบสัดส่วนขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางเครจซี่ และมอร์แกน จากประชากร 1,876 คน ต้องใช้กลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย 320 คน เมื่อกำหนดสัดส่วนตามประชากร จะได้กลุ่มตัวอย่างจากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน และครู จำนวน 286 คน

2.3 ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ด้วยวิธีการเทียบสัดส่วน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 จำนวน 1 ชุด ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลในส่วนนี้มีลักษณะคือแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 3 รายการ เพื่อสอบถามสถานะส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และระยะเวลา/ประสบการณ์การทำงาน

ส่วนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน จำนวน 44 ข้อ ประกอบด้วย 1) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 2) ด้านการทำงานเป็นทีม 3) ด้านการปรับตัวและยืดหยุ่นตามสถานการณ์ 4) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 5) ด้านการร่วมมือแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 6) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ Likert, R. (1976)

ส่วนที่ 3 ระดับการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 7 ด้าน จำนวน 46 ข้อ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) การนิเทศการศึกษา 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 6) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา และ 7) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ Likert, R. (1976: 247)

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3
2. ดำเนินการแจกจ่ายแบบสอบถาม (ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้ว) ไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรม Google Form เป็นช่องทางหลักในการเก็บข้อมูลแบบออนไลน์ จำแนกตามรายสถานศึกษา
3. เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้น ข้อมูลจะถูกจัดเก็บเข้าสู่ระบบอีเมลของผู้วิจัย ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลกลับมาครบถ้วนตามจำนวนที่กำหนดไว้ คือ 320 ชุด
4. ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของชุดข้อมูลที่ได้รับกลับมาทั้งหมดอย่างถี่ถ้วน ก่อนนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลตอนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พร้อมทั้งแปลความหมายในด้านต่าง ๆ ตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert Scale) (สายทิพย์ ยะฟู. 2560: 128)
3. วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแปลความหมายในด้านต่าง ๆ ซึ่งกำหนดตามเกณฑ์ของลิเคิร์ต (สายทิพย์ ยะฟู. 2560: 128) เกณฑ์การแปลระดับการบริหารงานวิชาการ ดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง การบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง การบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง การบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง การบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับน้อย
- 1.00 - 1.49 หมายถึง การบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. เมื่อการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (คูศรี วงศ์รัตน์. 2562: 316) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) ระดับความสัมพันธ์

- 0.71 - 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์สูง
- 0.31 - 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ปานกลาง
- 0.01 - 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำ
- 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 320 คน พบว่า ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 66.25 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 33.75 ประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 49.06 ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 34.38 และประสบการณ์ในการ

ทำงาน 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 16.56 และ สถานภาพเป็นครู จำนวน 286 คน คิดเป็นร้อยละ 89.35 และ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 10.65

2. ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมนั้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดนั้น คือ ด้านการร่วมมือแก้ไขปัญหาย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.26) รองลงมา คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับที่มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.37) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม มีผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = 0.32) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม

ข้อ	ภาวะผู้นำการเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ค่าสถิติ (N = 320)			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.51	0.37	มากที่สุด	2
2	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.31	0.32	มาก	6
3	ด้านการปรับตัวและยืดหยุ่นตามสถานการณ์	4.36	0.44	มาก	4
4	ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.41	0.26	มาก	3
5	ด้านการร่วมมือแก้ไขปัญหาย่างสร้างสรรค์	4.53	0.26	มากที่สุด	1
6	ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.32	0.28	มาก	5
	รวมเฉลี่ย	4.41	0.21	มาก	

3. การบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมนั้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.39, S.D. = 0.21) เมื่อทำการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.47, S.D. = 0.34) รองลงมา คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.31) และด้านที่มีผลค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การนิเทศการศึกษายู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.28) ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวม

ข้อ	การบริหารงานวิชาการ	ค่าสถิติ (N = 320)			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	4.43	0.33	มาก	3
2	การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.47	0.34	มาก	1
3	การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.32	0.30	มาก	6
4	การนิเทศการศึกษา	4.30	0.28	มาก	7
5	การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	4.41	0.32	มาก	4
6	การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา	4.37	0.32	มาก	5
7	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.45	0.31	มาก	2
	รวมเฉลี่ย	4.39	0.21	มาก	

4. ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการงานวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเป็นความความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง (r_{xy} = .775) เมื่อพิจารณาพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ที่สูงที่สุด คือ ด้านการร่วมมือแก้ไขปัญหาย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับที่สูง (r_{xy} =

.766) รองลงมา คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .734$) ส่วนด้านที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = .627$)

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ระดับของความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการงานวิชาการ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารในการบริหารจัดการปัญหา อุปสรรค ความขัดแย้ง ด้วยวิธีการสันติ และสร้างสรรค์ เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง สร้างแรงจูงใจ กระตุ้นให้ครูคิดนอกกรอบ กล้าคิด กล้าตัดสินใจสามารถปรับตัวให้มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ และมีแนวทางที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ สร้างวิสัยทัศน์ที่ดี มีการทำงานเป็นทีม สร้างแรงบันดาลใจ สร้างบรรยากาศ มีความคิดริเริ่ม คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เปิดโอกาสทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานให้ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ปิยะณัฐ หมื่นวงศ์ (2565) พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง โดยภาพรวมนั้น อยู่ในระดับมาก

2. ระดับการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญและตระหนักว่าการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการนำสถานศึกษาสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ผู้บริหารจึงมีการบริหารงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อให้ในการบริหารงานวิชาการในด้าน การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล รวมไปถึงการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ เมธิกา อธิราช (2568) พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการงานวิชาการ ในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการงานวิชาการ พบว่า ระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการงานวิชาการ มีความสัมพันธ์ทางบวก และอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มักแสดงออกถึงความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการบริหารงานวิชาการ โดยสามารถมองเห็นโอกาสในการพัฒนาและกล้านำแนวทางใหม่มาประยุกต์ใช้ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา เกิดความมุ่งมั่นในการปรับปรุง การเรียนรู้ และส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจทางวิชาการ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กร นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ท้าทายและเปิดกว้างสำหรับนวัตกรรมการศึกษาใหม่ ๆ ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการมีความยืดหยุ่น ทันสมัย และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ปิยะณัฐ หมื่นวงศ์ (2565) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง โดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับสูง และมีนัยสำคัญในทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการทำงานเป็นทีม มีผลค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศการทำงานที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมและร่วมมือกันได้อย่างดี โดยมีเป้าหมายร่วมกันและมีการประสานงานที่ดีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น การทำงานแบบเป็นทีมยังช่วยเพิ่มความสามัคคีและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร

1.2 จากการศึกษาพบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควร ส่งเสริมกระบวนการของครูผู้สอนได้กระบวนการนิเทศการศึกษาเพื่อใช้ช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลกับผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารจัดการงานวิชาการในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่มีความหลากหลายและมิติเชิงลึก สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการยกระดับและพัฒนาประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการให้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารสถานศึกษาในมิติอื่น ๆ อาทิ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ การบริหารทั่วไป เพื่อสร้างชุดองค์ความรู้ใหม่สำหรับการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในองค์กรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กชกร จันทร์แดง. (2566). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กานต์ชนก ปัทมรัตน์. (2564). การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มแม่เป็น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- กิริติ นิยมพุ่ม. (2565). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จรุณี แก้วเย็น. (2557). เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา: กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- จักรพันธ์ มาตราช. (2568). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศในยุคปกติใหม่ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จิตติมา วรณศรี. (2564). การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- เฉลิมพล เอกพันธุ์, และธีระ ภูติ. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร. วารสารการบริหารการศึกษาและ ภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 9(34): 157-158.
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2562). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โปรเกรสซิฟ.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นงเยาว์ เรืองบุญส่ง. (2568). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์. (2560). แนวคิดสู่การปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปิยะณัฐ หมีนวงศ์. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เพ็ญภา ศิริภูธร. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2561). **ความเป็นผู้นำทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภรณ์ทิพย์ บั่นก้อง. (2559). **ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เมทิกา อธิราช. (2568). **การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รมชัย ปิงอุทา. (2568). **ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วสันต์ ขวักไพบูลย์. (2565). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ศุภวรรณ สุธัมมา. (2564). **แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ศราวุธ กางสำโรง. (2559). **อิทธิพลของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สัมมา ธนนิธย์. (2560). **หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สายทิพย์ ยะฟู. (2560). **การวิจัยทางการศึกษา**. นครสวรรค์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. (2566). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566**. เพชรบูรณ์: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). **คู่มือการบริหารงานโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบ นิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579**. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.
- สุปราณี จิตลดา. (2565). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยนาท**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุรศักดิ์ เล็กวงษ์. (2563). **บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อัยรินทร์ สมะแอ. (2562). **การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 3**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Alshammri, F. S. (2021). **Creative Leadership and Its Relationship to Thinking Styles Among Saudi University Leaders**. Saudi Arabia: Abdulrahman University.
- Likert, R. (1976). **New Way of Managing Conflict**. New York: McGraw-Hill.
- Robinson. (2007). **The Principles of Creative Leadership**. New York: McGraw-Hill.
- Sisk, D. A. (2013). **Creative leadership**. *Gifted Education International*. 15(3): 281-290.
- Zacko Smith, & Jeffery D. (2010). **Creative Leadership: Welcome to the 21st Century More**. *Academic Exchange Quarterly*. 14(14): 8-9.